پانۆرامای ڕووداوه سەرەکیەکانی عێراق، لە یەك ساڵی ڕابردودا

عبدالله مەحمود

abdulla.mahmud@gmail.com

ساڵی ڕابردوو، ساڵی هەڵگری زۆر ڕوداوی گەورە بوو لەدنیادا، بەدیاری کراویش ساڵی بەیەکدادانی هەردوو بەرەی تیرۆرستی تیرۆریزمی نێودەوڵەتی بەسەرکردایەتی ئەمریکاو تیرۆریزمی ئیسلامی بوو، ساڵێك کە کەم گۆشەوکەناری دنیا هەبوو ئەم دوو بەرەیە نمایشی هێزی تیا نەنوێنن، لە کەنارەکانی بالیەوە تا ناوچە گەشتنشینەکانی میصر، لەمیترۆکانی لەندەن و مەدریدەوە تائوتیلەکانی عەمانی پایتەختی ئەردەن،لەشەری دەستەویەخەی ناوشەقامەکانی سعودیەو سوریەوە،تاتەقینەوەکانی ناوئیسرائیل، لە تەقینەوەزنجیرەیەکانی بەغداو موسڵ و حللەوە تادەگات بەتەقینەوەکانی هەولێرو ناوشاری سلێمانی، ئەمانە چەند گۆشەیەك لە بەیەکدادانی ئەم دوو بەرەیەبوون، لەناو ئەو نمایشی کۆشتارەدا عێراق ئەو جغرافیایە بوو کەشەڕی گەرم و چەوری نێوان ئەم دووبەرەیە تیادا، تەنها ئەم تەقینەوانە نەبوون، بەڵکە عێراق بەپێچەوانەی ڕاگەیاندنە کرێگرتەکانی بۆرژوازی عالەمی و محەللیو نووسەرە دەربارو کرێگرتەکانیان، نەك هیچ هەنگاوی بەئاقاری دیمکراسی و باهۆزی مەدەنیەت و ئاشتی و بنەبرکردنی تیرۆریزم نەنا، بەلکە بەکردەوە عێراق بوو بەمەیدان و کۆمپانیاسازی تیرۆریزمی ئیسلامی، بوو بەمەڵبەندی ڕاهێنانی تیرۆریزم و سادرکردنی ئەم تیرۆریزمە بۆ ناوچەو کەنارەکانی تری دنیا، هاوکات عێراق بووە ژینگەی هێنانی دەیان بەچکە ئوسامە و دەیان سەدام حسین و عودەی.

ئەمرۆ حەکیم‌وسەدر،چەلەبی‌وعەلاوی،یاوەروتاڵەبانی و بارزانی،.....دەیانی تر شەری جێگرتنەوەی سەدام حسێن دەکەن، شەڕی قوتبی کردنەوەی دەسەلات لەدەستی خۆیاندا دەکەن، شەڕی ئێمە سونەیی کوردین، سونەی عەرەبین، ئیسلامی شیعەین، ئیسلامی سونەین، کوریدین ، عەرەبین، تورکمانین، ... شەڕو ململانییەکە خۆی خزاندۆتە ناو شوێنی کارو ژیانی خەڵکی عێراقەوە، هەریەکەیان لەجێگای خۆیەوە ئەوی تر نەفی دەکاتەوە، نەفی کردنەوەیەك کەبەکردەوە دەستی پێکردووە، لاشەی بەکۆمەڵ و دەستەدەستە فرێدراوی سونەو شیعە، لاشەی سەربڕاوی کوردو تورکمان، لەگەڵ شەبەقی هەموو بەیانیەکدا لەکەنار جادەکان، و لەپاڵ دۆڵ و تەپۆلکەکاندا ئەدۆزرێنەوە، زیندانە نهێنی و ئاشکراکان پڕن لەقوربانیانی دەستی ئەم جەنابانەی کرێگرتەی ئەمریکای لانکی دیموکراسی!،ئەمریکاو هێزی هاوپەیمانان لەپشت ئەم قارەمانانەی کوشت‌وکوشتارەوە وەستاون، دەستخۆشانەی

ئەم کوشتو کوشتارەیان پێڕادەگەیەنرێت، خەتەری تەشەنەسەندنی شەری تایفی و قەومی و مەزهەبی بەئاشکرا دەبینرێت.

جگە لەم بەربەریەتە ئاشکرایە و ئەم تیرۆریزمە کوێرانەیە کە کۆمەڵگای عێراقی نوقمی خوێن و داڕمان کردووە، هاوکات لەژێرناوی گێرانەوەی سەروەری بۆ عیراقیەکانو دامەزراندنی پێکهاتە یاسایەکان، ساڵی رابردوو عێراق سی هەڵبژاردنی یەك لەدوای یەك و دارشتنی دەستوری هەمیشەی بەخۆوە بینیوە، کە هەرکام لەم هەڵبژاردنانەو دەستوری هەمیشەیی، بەجیا لەوەی هەوڵی ئەمریکا بووە بۆ دەرچون لەو ئەزمە سیاسی و عەسکەری و نێودەوڵەتی یەی دەرگیری بووە، تەقەلایەکیش بووە بۆ هاوئاهەنگکردنی هێزە سیاسیە کرێگرتەکانی خۆی، هاوکات ئەم سیناریۆیانە نەك بەئاقاری کۆتاییهێنان بە تیرۆریزمی ئیسلامی وگێرانەوەی ئەمنیەتو باشکردنی ژیان گوزەرانی خەڵکیدا هەنگاوێکی نەناوە، بەڵکە عێراقی لەسەر لێواری بەیەکدادانێکی فراوانتری هێزە سیاسیەکان و پێکهاتەکانی کۆمەڵگای عێراقدا ڕاگرتووە.

ئەو هێزانەی بەکۆنترۆڵی ئەمریکا ئەم هەڵبژاردنانەیان پێوەرێخراو ئەم دەستوەری دیمەنێك لە ململانێکانی عێراقی لەخۆیدا بەرجەستەکردوە، بەڕۆشنترین شێوە ماهیەتی ئەم هێزانەی نیشاندا کەهەرگیز ناتوانن هێزی دیموکراتی بن، ئەگەر لەوەش بگوزەرێین کەئەم هەڵبژاردنانە بەقیمەتی بەبارمتە گرتنی پاروی خەڵك و بەهەڕەشەو چاوسورکردنەوەو لەناو فەزای شەڕی تیرۆرستاندا، بە ساختەکاریەکی بێوێنەوە وەرێخراو خەڵکێك ناچار بەوەکرا ملی بەردەم سندوقەکانی دەنگدان بگرێتەبەر، بەڵام بۆیەك جاریش لەو هەڵبژاردنانەدا هیچ هێزیكو لایەنێك ملی بەئاکامەکانی ئەم هەڵبژاردنانە نەداوەو هەمیشە بەدوای هەڵبژاردنەکاندا دانوساندن بە ناوبژیوانی ئەمریکا بۆگەیشتن بە تەوافقو هدنە دەستی پێکردووە. ئەم رێکەوتنو هدنانەی دوای هەڵبژاردنەکان ئەوەندەی تر گاڵتەجاری ئەم هەڵبژاردنانەو یاریکردنی بەئیرادەی خەڵکی بۆهەموو ئینسانێکی شەریفوئازادیخواز نیشانداوە.

پرۆسەی دەستورسازیش بەهەمان شێوە سەرئەنجام بە هدنەو ئیتفاقی هێزەکان براوەتەوە.

هەموو ئەو سیناریۆیانەی هەڵبژاردنو دەستور کەلەپاڵ بەیەکدادانی تیرۆریستیدا سازکراون، لەکردەوە تیرۆرستیەکان ترسناکتر و خوێناویترن، چونکە خودی دەستور و هدنەو ئیتفاقەکان کاتی وبێپایەن و لەژێر ئەم هدنەو ئیتفاقانەدا جبەخانەی بەیەکدادانی تایفی و قەومی و مەزهەبی کەڵەکە دەکرێن، و دەستور بۆمبی یاسایی کردنەوەی ئەم شەرو بەیەکدادانە تایفی و قەومی و مەزهەبی یە.

سالی رابردو كۆمەڵگای عێراق كە بەدەستورو هەڵبژاردنی 15/ 12بەرەوكۆتاییهات زنجیرەیەك سیناریۆ بوون كە نەك ئایندەیەكی باش ناخاتە بەردەم كۆمەڵگای عێراق، بەڵكە كۆمەڵگای عێراق بەرەو دارمانی زیاتر پەلكێش دەكات، لە ناوەرراست و خواروی عیراق، بەیەكدادانی تایفی و مەزهەبی بەدواوە دەبێت، تائەو جێگایەش بەكوردستان دەگەرێتەوە، بزوتنەوەی ناسیونالستی كورد بەخۆبەستنەوەیان بەسیاسیەتەكانی ئەمریكاوبە تەحالوفاتیان لەگەڵ هێزە دینی و قەومیەكان و خۆبەستنەوەیان بە دەسەڵاتی مەركەزی یەوە، لەلایەكەوەدرێژەی دەسەڵاتی خۆیان بەسەر خەڵكی كوردستاندا یاسای دەكەنو هاوكاتیش كوردستانی 15 ساڵ دابراوی بەكردەوە لەعێراق، دەگێرنەوە بۆ ژێرسایەی دەوڵەتێكی قەومی ئیسلامی. ئەمەش چارەنوس خەڵكی كوردستان بەرەو ئایندەیەكی ترسناك ئەبات.

ئەگەر ئەمانە لایەكی پانورامای كۆمەڵگای عێراقن لە سالی رابردوودا، ئەوا لایەكی تری واقعیەتی سیاسی عێراق و ئەم پانۆرامایە، شەپۆلی وەستانەوە بەرووی ئەم سیناریۆ رەش و پیلانانەدا بووە كە بەرەی بۆرژوازی عێراقی لە ژێر چەتری ئەمریكادا خولقاندویانە.

خۆپیشاندانی خوێنكارانی زانكۆ مەعهەدەكانی بەسرەو بەغدا و سلێمانی و هەولێر بەدژی دەستەو تاقمی ئیسلامی و بزوتنەوەی دەسەڵاتبەدەستی ناسیونالیزمی كورد، خۆپیشاندانی شارەكانی كەلارو رانیەو ئاكری، بەشكست كێشانی پرۆسەی راپرسی لەسەر دەستورو بەشداری نەكردنی خەڵك تیایدا، خۆپیشاندانی شارەكانی سەماوەو زیقارو كەركوكو نارەزایەتی فراوانی جەماوەری تری شارەكانی سلێمانی ودهۆكو هەولێر بەدژی بەرزكردنەوەی نرخی سوتەمەنی لەلایەن حكومەتەكەی تاڵەبانی جەعفەریو بەشكست كێشانی ئەم بریارە، خۆپیشاندان و وەریكەوتنی بزوتنەوەی سەراسەری دژی گەندەڵی و فەسادی و بزوتنەوەی بەرگری لە ئازادی سیاسی، خواستی جەماوەری خەڵكی كوردستان بۆ ریفراندۆم و خواستی كۆنگرەی ئازادی عێراق بۆ بەشكست كێشانی پرۆژەی داگیركاری ئەمریكاوهیزەكانو سیناریۆكانیو بەرەی ئیسلامی سیاسی بنلادنی و زەرقاوی وەرێخستنی بزوتنەوەی جۆراوجۆر بۆ بنیاتنانی عێراقێكی مەدەنی و سكولار.......تاد، لایەنێكی درەوشاوەی خەبات و نارەزایەتی بەرەی رادیكاڵ و پێشكەوتخوازی كۆمەڵگا بووە بەدژی ئەم هەلومەرجە دۆزەخ ئاسایەی عێراق.

بێگومان چۆن سالی رابردوو بەرامبەركی بزوتنەوەی نارەزایەتی جەماوەری جۆراوجۆر بەدژی داگیركاریو هێزەكریگرتەكانی ئەمریكاوئیسلامی سیاسیوبزوتنەوەی ناسیونالیزمی كوردادا شانۆی ململانی سەرساحەی سیاسی عیراقی نەخشاند،و لایەنێكی پانۆرامای

ڕووداوەکانی ساڵی رابردوو بوو، ساڵی داهاتوو ساڵی یەکپڕیزی زیاتری بەرەی متمەدین و بزوتنەوەی ناڕەزایەتی جەماوەری دەبێت، ساڵی بێداربونەوەی زیاتری خەڵکی عێراق‌و کوردستان دەبێت، دیارە ئەمەش بەبێ دەوری ڕابەری و چالاکانەی ڕابەرانی بزوتنەوەی ئازادیخوازی مەیسەر نابێت و سەرکەوتن بەدست ناهێنێت، بۆیە دەبێ ساڵی داهاتوو ساڵی لێکهەڵپێکانی بزوتنەوە نارەزایەتیەجۆراوجۆرەکانی سەراسەری عێراق بێت بۆکۆتاییهێنان بە بارودوخی ڕەشی نائەمنی‌و برسێتی‌و سیاسەتی داگیراکەرانەی ئەمریکاو هێزە کرێگرتەکانی‌و ڕەوتە تیرۆرستەکانی زەرقاوی و بنلادنی.

2005/12/27